2022 m. liepos 7 d., ketvirtadienis

P9_TA(2022)0292

Čiabuvių ir aplinkos gynėjų padėtis Brazilijoje, įskaitant Domo Phillipso ir Bruno Pereiros nužudymą

2022 m. liepos 7 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl čiabuvių ir aplinkos gynėjų padėties Brazilijoje, įskaitant Domo Phillipso ir Bruno Pereiros nužudymą (2022/2752(RSP))

(2023/C 47/16)

Europos Parlamentas,

— atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Brazilijos,

— atsižvelgdamas į savo 2021 m. gegužės 19 d. rezoliuciją dėl klimato kaitos poveikio žmogaus teisėms ir aplinkos gynėjų vaidmens šioje srityje ([1]),

— atsižvelgdamas į savo 2018 m. liepos 3 d. rezoliuciją dėl pasaulyje vykdomų čiabuvių tautų teisių pažeidimų, įskaitant žemės grobimą ([2]),

— atsižvelgdamas į savo 2020 m. spalio 22 d. rezoliuciją su rekomendacijomis Komisijai dėl ES teisinės sistemos, skirtos ES sukeliamam pasauliniam miškų naikinimui sustabdyti ir pradėti juos atkurti ([3]),

— atsižvelgdamas į organizacijos „Žurnalistai be sienų“, Javario slėnio čiabuvių tautų sąjungos (UNIVAJA), organizacijų „Amnesty International“, „Survival International“, „Greenpeace“, „Human Rights Watch“ ir Pasaulinio gamtos fondo pareiškimus dėl Bruno Pereiros ir Domo Phillipso nužudymo,

— atsižvelgdamas į 2007 m. liepos mėn. pasirašytą ES ir Brazilijos strateginę partnerystę,

— atsižvelgdamas į Europos Sąjungos gaires dėl žmogaus teisių gynėjų,

— atsižvelgdamas į 1948 m. gruodžio 10 d. Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, Tarptautinį ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių paktą, 2007 m. JT deklaraciją dėl čiabuvių tautų teisių ir 1998 m. JT deklaraciją dėl žmogaus teisių gynėjų,

— atsižvelgdamas į 1989 m. birželio 27 d. priimtą Tarptautinės darbo organizacijos konvenciją dėl čiabuvių tautų ir genčių (Konvenciją Nr. 169), kurią pasirašė ir Brazilija,

— atsižvelgdamas į Brazilijos Federacinės Respublikos Konstituciją, ypač į jos 231 straipsnį dėl čiabuvių žemės pripažinimo,

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 144 straipsnio 5 dalį ir 132 straipsnio 4 dalį,

A. kadangi 2022 m. birželio 5 d. laikraščio „The Guardian“ autorius Didžiosios Britanijos žurnalistas Dom Phillips ir buvęs Nacionalinio indėnų reikalų fondo (FUNAI) tarnautojas Bruno Pereira dingo Javario slėnyje tarp São Rafael upės pakrantės gyvenvietės ir Atalajos do Nortės miesto šiaurės Brazilijos Amazonės valstijoje; kadangi 2022 m. birželio 15 d. buvo surasti jų palaikai;

B. kadangi 2022 m. birželio 15 d. Brazilijos federalinė policija pranešė, kad vienas iš dviejų asmenų, sulaikytų dėl įtarimų dėl dalyvavimo susijusio su dingimu, prisipažino, kad juos nužudė;

([1]) OL C 15, 2022 1 12, p. 111.
([2]) OL C 118, 2020 4 8, p. 15.
([3]) OL C 404, 2021 10 6, p. 175.

2022 m. liepos 7 d., ketvirtadienis

C. kadangi NVO „Global Witness“ pranešė, kad 2020 m. Brazilijoje nužudyta daugiau kaip 20 žemės ir aplinkos gynėjų, ir ši šalis užima ketvirtą vietą tarp šalių, kuriose tokių žmogžudysčių skaičius didžiausias pasaulyje, o už daugumą šių nusikaltimų niekas nenubaužiamas; kadangi Brazilijoje beveik trys ketvirtadaliai žmogžudysčių įvykdomi Amazonės regione, ir jų taikiniai yra čiabuvių gynėjai;

D. kadangi žmogaus teisių padėtis Brazilijoje nuolat blogėja dėl ribojamųjų teisės aktų pakeitimų ir aplinkosaugos agentūrų finansavimo nutraukimo, taip pat dėl vis labiau vyraujančio smurto; kadangi Brazilijos čiabuvių tautos patiria sistemingą agresiją prie jas ir jų teisių apsaugos trūkumą, taip pat daugėja prieš jas nukreiptų išpuolių ir žmogžudysčių; kadangi COVID-19 pandemija padarė neproporcingą poveikį čiabuvių bendruomenėms Brazilijoje;

E. kadangi dabartinėje 1988 m. priimtoje Brazilijos konstitucijoje ir šalies teisinėje sistemoje įtvirtinama pirminė čiabuvių tautų teisė į savo protėvių žemes, nenustatant jokių laiko apribojimų šiai teisei pripažinti; kadangi valstybei tenka pareiga reguliuoti ir apsaugoti šią teisę;

F. kadangi 2021 m. spalio 22 d. kelios vietos pilietinės visuomenės grupės dalyvavo Amerikos šalių žmogaus teisių komisijoje (IACHR) vykusiame viešajame klausyme, per kurį pasmerkė Brazilijoje vykdomus pažeidimus prieš žmogaus teisių ir aplinkos gynėjus; kadangi 2021 m. rugpjūčio mėn. Jungtinė Brazilijos čiabuvių tautų organizacija (APIB) Tarptautiniam baudžiamajam teismui pateikė skundą prieš prezidentą Bolsonaro dėl nusikaltimų žmoniškumui ir genocido, „grindžiamą jo aiškia, sistemine ir tyčine prieš čiabuvių tautas nukreipta politika“;

G. kadangi čiabuvių tautos prisideda prie atogrąžų miškų ir kitų ekosistemų apsaugos ir todėl atlieka esminį vaidmenį išsaugant biologinę įvairovę regione ir užkertant kelią klimato kaitai; kadangi Bruno Pereira ir Dom Phillips buvo tvirtai atsidavę vykdyti svarbiausią užduotį – išsaugoti Amazonės atogrąžų miškus ir jų biologinę įvairovę;

H. kadangi Amazonė yra didžiausias atogrąžų miškas pasaulyje ir atlieka labai svarbų vaidmenį absorbuojant anglies dioksidą, mažinant šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį ir išsaugant regionines ir pasaulines oro sąlygas; kadangi Javario slėnis yra Amazonės regione prie Brazilijos sienos su Peru ir Kolumbija; kadangi šiame regione yra didžiausia savanoriškai izoliuotą gyvenimo būdą pasirinkusių čiabuvių tautų koncentracija pasaulyje ir į jį galima patekti tik per kitas vietoves ir upes;

I. kadangi Javario slėnis, kaip ir kiti Brazilijos Amazonės regionai, yra vieta, kurioje vyksta intensyvūs konfliktai, kuriuos kelia organizuotas nusikalstamumas ir žemės grobėjai, užsiimantys neteisėta žvejyba, medžiokle, kasyba, neteisėta medienos ruoša ir prekyba narkotikais; kadangi 80 proc. miškų naikinimo visame pasaulyje kyla dėl to, kad miškai paverčiami žemės ūkio paskirties žeme, kurioje gaminamos tokios prekės kaip jautiena, sojos ir alyvpalmių aliejus; kadangi nuo 2019 m. Brazilijos Amazonės regione labai suintensyvėjo miškų naikinimas – 2021 m. jis išaugo 22 proc., palyginti su 2020 m., o tai yra didžiausias rodiklis nuo 2006 m.;

J. kadangi žmogaus teisių, demokratijos ir teisės valstybės principo skatinimas ir paisymas turėtų likti ilgalaikių ES ir Brazilijos santykių pagrindas, laikantis ES įsipareigojimo remti šias vertybes vykdant savo išorės veiksmus ir Brazilija išreikšto intereso vadovautis šiomis vertybėmis plėtojant savo vystomąjį ir tarptautinį bendradarbiavimą;

1. griežtai smerkia žiaurias aplinkos ir žmogaus teisių gynėjų ir čiabuvių žmogžudystes Brazilijoje ir naujausią iš jų – žurnalisto Domo Phillipso ir aktyvisto Bruno Pereiros nužudymą; ragina Brazilijos valdžios institucijas atlikti išsamų, nešališką ir nepriklausomą šių žmogžudysčių tyrimą ir užtikrinti, kad visada būtų visapusiškai paisoma teisių į tinkamą procesą;

2. griežtai smerkia vis didėjantį smurtą, išpuolius ir priekabiavimą, nukreiptus prieš žmogaus teisių ir aplinkos gynėjus, čiabuvių tautas, mažumas ir žurnalistus; apgailestauja dėl nuolat naudojamos agresyvios retorikos, žodinių išpuolių ir bauginančių prezidento J. Bolsonaro pareiškimų; apgailestauja dėl seksualinio smurto ir smurto dėl lyties, nukreipto prieš moteris, mergaites ir aplinkos bei čiabuvių teisių gynėjus, ir primena, kad tai yra sunkus jų žmogaus teisių ir orumo pažeidimas;

3. reikalauja, kad Brazilijos valdžios institucijos nedelsdamos imtųsi veiksmų, kad užkirstų kelią žmogaus teisių pažeidimams ir apsaugotų aplinkos ir čiabuvių teisių gynėjus; pabrėžia Brazilijos valdžios institucijų atsakomybę ir tai, kad svarbu imtis tinkamų priemonių siekiant apsaugoti čiabuvių tautų teises į žemę, teritorijas ir jų tradicinius pragyvenimo šaltinius, taip pat apsaugoti juos nuo visų formų smurto ir diskriminacijos; ragina Brazilijos valdžios institucijas įgyvendinti tarptautines rekomendacijas siekiant užtikrinti šių gynėjų apsaugą ir imtis priemonių, kad būtų sustabdytas čiabuvių tautų ir kitų tradicinių bendruomenių persekiojimas, kriminalizavimas ir stigmatizavimas;

4. pabrėžia, kad neteisėta aukso gavyba kelia grėsmę miškams ir biologinei įvairovei saugomose teritorijose, o vietos gyventojams tenka patirti teršalų poveikį; apgailestauja dėl didėjančių miškų naikinimo rodiklių čiabuvių žemėse, ypač Brazilijos Amazonės regione; ragina Brazilijos vyriausybę griežtinti teisės aktus, kuriais kovojama su neteisėtu miškų naikinimu ir kasyba, ir geriau užtikrinti jų vykdymą, taip pat ieškoti tvarių alternatyvų gavybos politikos priemonėms, kurios taikomos čiabuvių teritorijoms;

5. apgailestauja, kad dabartinė Brazilijos vyriausybė išardė vyriausybines agentūras, pvz., FUNAI, prižiūrinčią čiabuvių reikalus, ir Brazilijos pagrindinę aplinkosaugos teisės aktų vykdymo užtikrinimo įstaigą IBAMA; primygtinai ragina Brazilijos vyriausybę atkurti ir sustiprinti šių institucijų pajėgumus siekiant užtikrinti veiksmingą aplinkos teisės aktų vykdymą ir čiabuvių tautų teises;

6. yra labai susirūpinęs dėl poveikio, kurį gali turėti įstatymas Nr. PL 191/2020, žinomas kaip „niokojimo įstatymas“, ir įstatymas Nr. PL 490/2007 dėl čiabuvių žemių demarkacijos; reiškia didelį susirūpinimą dėl šiuo metu Brazilijos Kongrese svarstomų įstatymų projektų, kurie galėtų lemti dar didesnį miškų naikinimą ir čiabuvių tautų pragyvenimo šaltinių sunaikinimą;

7. reikalauja pripažinti ir apsaugoti tradiciškai čiabuvių tautų apgyvendintas žemes, be kita ko, atnaujinant čiabuvių teritorijų demarkaciją ir apsaugant šias teritorijas nuo neteisėto žemės konfiskavimo; pakartoja, jog svarbu užtikrinti, kad būtų laikomasi TDO konvencijos dėl čiabuvių ir gentimis gyvenančių tautų (Nr. 169);

8. akcentuoja įmonių išsamaus patikrinimo, taip pat tvarios ir skaidrios įmonių atskaitomybės svarbą, nes tai reikšminga ir būtina šiurkščių žmogaus teisių ir aplinkosauginių pažeidimų prevencijos bei apsaugos nuo jų priemonė; primygtinai ragina Europos įmones visose savo tiekimo grandinėse Brazilijoje užtikrinti išsamų patikrinimą žmogaus teisių srityje; pakartoja, kad į siūlomą ES reglamentą dėl produktų, pagamintų nenaikinant miškų, turi būti įtraukta čiabuvių tautų teisių ir žmogaus teisių apsauga ir užtikrinama, kad Europos rinkai pateikiamų produktų gamyba nebūtų susijusi su teisių pažeidimais; ragina Komisiją užtikrinti, kad į visas bendradarbiavimo programas būtų įtrauktos griežtos, privalomos ir įgyvendinamos nuostatos dėl žmogaus teisių, įskaitant čiabuvių bendruomenių teises, apsaugos, ir skatinti laikytis tarptautinių standartų ir įsipareigojimų, be kita ko, susijusių su miškų naikinimu;

9. primygtinai ragina Brazilijos vyriausybę vykdyti savo įsipareigojimus pagal Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos; primygtinai ragina Brazilijos valstybę kovoti su nusikaltimais aplinkai ir įgyvendinti naują tvarų požiūrį į Amazonės regioną, kad būtų įvykdytos Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) stojimo gairėse nustatytos sąlygos ir visapusiškai laikomasi EBPO standartų, kurie būtini siekiant narystės organizacijoje;

10. ragina Europos išorės veiksmų tarnybą ir valstybes nares toliau remti pilietinę visuomenę ir aplinkos bei humanitarines organizacijas, pirmenybę teikiant žmogaus teisių, demokratijos, teisinės valstybės, lygybės ir žiniasklaidos laisvės propagavimui Brazilijoje, ir bendradarbiauti su tarptautiniais partneriais propaguojant šios tikslus; prašo ES delegacijos Brazilijoje atidžiai stebėti demokratijos padėtį šalyje ir teikti logistinę bei technologinę pagalbą žmogaus teisių, aplinkos ir čiabuvių teisių gynėjams; ragina Komisiją užtikrinti, kad teikiant bendradarbiavimo pagalbą būtų didinama parama pilietinei visuomenei, visų pirma žmogaus teisių gynėjams, čiabuvių tautoms ir tradicinėms bendruomenėms; ragina ES delegaciją ir valstybes nares, turinčias diplomatines atstovybes Brazilijoje, visapusiškai įgyvendinti ES gaires dėl žmogaus teisių gynėjų ir teikti žmogaus teisių gynėjams visą reikiamą paramą;

11. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Tarybai, Komisijai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, ES specialiajam įgaliotiniui žmogaus teisių klausimais, Lotynų Amerikos ir Karibų valstybių bendrijai *pro tempore* pirmininkaujančiai šaliai, Amerikos valstybių organizacijos generaliniam sekretoriui, Europos ir Lotynų Amerikos parlamentinei asamblėjai ir Brazilijos prezidentui, vyriausybei ir kongresui.